

Tóth Fanni¹

A bíróvá válás folyamatának valódi arca

I. Hipotézis és a témaválasztás indoklása

Témaválasztásom indoklása akként összegezhető, hogy személyes véleményem szerint a mindennapokban nem helyeződik nagy hangsúly arra, hogy pontosan kik azok a személyek, akik a bíróság nevében emberi életéről, létfontosságú kérdésekről döntenek? Mi az a „ranglétra”, amit egy leendő bírónak végig kell járnia? A kiválasztási rendszer megfelelő, vagy esetlegesen vannak hibái? Ha vannak hibái, miként kéne orvosolni ezeket, ha egyáltalán lehetséges? Továbbá azt is fontosnak tartom, hogy a kiválasztási folyamatról hogyan vélekedik egy joghallgató, aki részben ebbe belelát, illetve hogyan vélekedik egy bíró, aki már saját maga megtapasztalta ezt.

Ezeknek megfelelően a hipotéziseimet az alábbiak szerint tudom összegezni:

1. Feltételezem, hogy a bíróvá válás folyamatának vannak hibái, amiket a hatályos jogszabályok nem orvosolnak és egyes kérdésekben reformokra lenne szükség.
2. Feltételezem, hogy egy joghallgató a bíróvá válás folyamatáról elméleti szinten nem releváns információkat kap, a gyakorlati életben más tapasztalatokkal szembesül.

II. A bírói hatalom és a bíróság rendszertani elhelyezése

Ha a bírói hatalmat dogmatikai szempontból értelmezzük, akkor az egyik legfontosabb megállapítás az, hogy az igazságszolgáltatás az 1869. évi IV-es törvénycikkkel lett önálló hatalmi ág, hiszen ezt megelőzően egybefonódott a közigazgatással.² Ennek a jogszabálynak az elvi alapjait a 17. és 18. századi, felvilágosult kori filozófusok, gondolkodók (lásd például: *Montesquieu*³) alkották meg, amikor kimondásra került, hogy a hatalmi ágaknak egymástól jól láthatóan el kell válniuk egymástól. Ez azt jelenti, hogy 3 hatalmi ágat tudunk egymástól megkülönböztetni: igazságszolgáltatás, törvényhozás és kormányzás, utóbbi két ág viszont sok esetben átfedi egymást⁴. A hatalommegosztás és az, hogy hogyan működik az igazságszolgáltatás, az az adott állam minősége, megítélése kapcsán is nagyon lényeges.⁵ Az igazságszolgáltatás alapvetően az állam felségjogát jelenti, de az állam ezt a jogosítványát a bíróságokon keresztül gyakorolja⁶, vagyis a bírói hatalmat ebben a megközelítésben közvetett módon birtokolja. A bírói hatalom Magyarországon egy négy szintű igazságszolgáltatási rendszer képében testesül meg: járásbíróság, törvényszék, ítéltábla és Kúria. Rendes bíróságokról van szó, vagyis állandó jellegűek és általános hatáskörrel rendelkeznek. Ha a rendes bíróság, mint kifejezés ki lett emelve, ebből következik, hogy más bíróságok is léteznek. Mik ezek? Magyarországon egyik sincs a jelenleg hatályos Alaptörvény értelmében, viszont meg kell őket említeni. Elsőként léteznek úgynevezett külön bíróságok, amikor a bíróság egy

¹ Negyedéves joghallgató, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

² PÉTERVÁRI MÁTÉ: Az igazságszolgáltatás és a közigazgatás elválasztása járási szinten. In: *Acta Universitatis Szegediensis: forum: acta juridica et politica*, 241-244.p. (2018.) https://publicatio.bibl.uszeged.hu/16401/7/juridpol_forum_008_001_241-253.pdf (utolsó látogatás időpontja: 2023. 11. 19.)

³ KOLLÁTH BALÁZS KÁROLY: *A hatalommegosztás elmélete Locke, Montesquieu és Constant szerint*. Miskolci Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, Miskolc 2012. 8-10.p.

⁴ PETRÉTEI JÓZSEF: Hatalommegosztás. In: Jakab András, Fekete Balázs (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*, [3.bekezdés]

⁵ FLECK ZOLTÁN: Bírósági szervezetek és alapjogok. In: Badó Attila (szerk.): *A bírói függetlenség, a tisztességes eljárás és a politika*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 13-15.p.

⁶ FLECK ZOLTÁN: *Bíróságok mérlegen. Igazságszolgáltatásunk újabb tíz éve*. Pallas Kiadó Kft. Budapest, 2008. 28-34.p.

külön meghatározott ügycsoportba tartozó ügyek tekintetében működik, a rendes bíróság mellett. Másodsorban ki kell emelni a rendkívüli bíróságokat, amelyek viszont egy demokratikus jogállamban sohasem tapasztalhatóak meg, hiszen ezek a bíróságok adott személyek, vagy adott ügyek tekintetében döntenek, elsődlegesen büntetőjogi felelősségre vonás szándékával. A világháborúk idejében nagyon elterjedtek voltak, de napjainkban ez már szerencsére nem mondható el.⁷ A bírói hatalomhoz hozzátartozik a szervezeti rendszeren túl az is, hogy kik, milyen személyek látják el ezt az igazán fontos állami feladatot. Természetesen nagyon szigorú kritériumok állnak fent, mert a nem megfelelő bíróválasztás súlyos következményekhez, alapvetően a jogbiztonság megsértéséhez vezethet. A tanulmányom további szerkezeti egységeiben azt a kérdéskört járom körül és fejtem ki, hogy ma Magyarországon hogyan válhat valaki bírónak? Felmerül az a kérdés is továbbá, hogy esetlegesen ennek a szigorú rendszernek vannak-e hibái, vagy másik szempontból elemezve a témakört, vannak-e gyakorlati hiányosságai? Ezek a kérdések pedig magukban foglalják azt a felvetést is, hogy a magyar bírósági rendszer hatékony-e? Tehát a hatékonyság egységén belül merül fel az, hogy hogyan működik a kiválasztási rendszer a bírósági hierarchiában.

III. Hatékonyság a bíróság szemszögéből

A bírósági szervezetrendszer esetében rendkívül fontos az, hogy a bírói ítélezés színvonalas legyen, a törvényeknek és alapelveknek feleljen meg és jogbiztonságot nyújtson a társadalom számára, továbbá az is, hogy jelenjen meg a hatékonyság. Ennek a két lényeges elemnek a tényleges megvalósulását úgynevezett garanciák hivatottak biztosítani. Ezek a garanciák a strukturális feltételekben és a személyi állományban találhatóak meg.⁸ A strukturális feltételek⁹ alatt a jogszabályi környezetet és a munkafeltételeket kell érteni. Ezzel szemben a személyi garanciák a bírósággal szemben, a társadalom által elvárt követelmények formájában jelennek meg, vagyis összefoglalóan a bírói erények képében. Mik ezek? Tapasztalat, bölcsesség, pártatlanság és tisztességesség, szakmai felkészültség és szakértelem, illetve az elfogulatlanság, amely ezek közül az egyik legfontosabb elvárás egy bíróval szemben.¹⁰ Jelenlegi tanulmányomban azt a kérdéskört fogom megvizsgálni, hogy az előbb említett személyi garanciák hogyan valósulnak meg, vagyis kik azok a személyek, akik ezen követelmények szerint képesek az igazságszolgáltatási, ítélezési tevékenységet ellátni. Ennek a kérdésnek pedig a kiindulópontja, az elvi alapja az, hogy kik és hogyan lehetnek bírók? A bírónak válás folyamatának van egy elméleti szabályozása, amely alapjaiban véve a 2011. évi CLXII. törvényre épül, illetve van egy gyakorlati megnyilvánulása, amely adott részletek kapcsán eltérést, esetleges problémákat mutathatnak és ezeket csak azon személyek látják át, akik maguk is bírók és saját maguk megtapasztalhatták a szabályozást és annak előnyeit, hátrányait is egyaránt.

IV. A bírónak válás „rögös” útja elméleti síkon keresztül bemutatva

Azt, hogy ez az út valóban rögös-e, csak azután lehet megválaszolni, hogy végig tekintjük a bírónak válás folyamatának teljes rendszerét. Elsődlegesen fontos visszatekinteni arra a

⁷ PETRÉTEI JÓZSEF – TILK PÉTER: *Magyarország alkotmányjogának alapjai*. Kodifikátor Alapítvány. Pécs, 2014. 1-5.p.

⁸ BENCZE MÁTYÁS - BADÓ ATTILA: A magyar bírósági rendszer hatékonyságát és az ítélezés színvonalát befolyásoló strukturális és személyi feltételek (2011-2014). In: Badó Attila (szerk.): *Jogszociológiai alapismeretek*. Pro Talentis Universitatis Alapítvány. Szeged, 2020. 111- 113.p.

⁹ MÁTYÁS BENCZE - ATTILA BADÓ: *Quality of justice in Hungary in European context*. 3.p. <http://real.mtak.hu/74097/1/badbenczefrum.pdf> (Utolsó megtekintés időpontja: 2023.11.19.)

¹⁰ BADÓ ATTILA - NAGY ZSOLT: A magyar jogásztársadalom alapvető jellemzői. In: Badó Attila (szerk.): *A jogrendszerek világa. Jogi Alapismeretek*. Pro Talentis Universitatis Alapítvány. Szeged, 2020. 213-215.p.

fogalomra, hogy kik is azok a bírók. Röviden erre a kérdésre az a válasz adható, hogy a bírók a jogalkalmazás tekintetében központi szereplők,¹¹ alapvetően a bírói hatalom, mint állami felségjog letéteményesei, az állam rajtuk keresztül szolgáltat igazságot. A meghatározásból tisztán látszódik, hogy a bírói szakma nagyon fontos és összetett, nem beszélve arról, hogy nagyon sok felelőséggel jár együtt. Ezért nem mindegy, hogy kik töltik be a bírói szerepkört, és ezért van egy nagyon tudatos, szigorú kiválasztási rendszer is, amelyet most egy képzeletbeli nagytó alá fogunk helyezni.

A bírói kinevezés első állomása a jogi diploma sikeres megszerzése, hiszen e nélkül senki sem lehet bíró. A diplomát a középiskolai tanulmányokat követően, 5 éves egyetemi képzés keretén belül lehet megszerezni nagyon sok és áldozatos munkával. Ezek után a bíróságok valamelyikén fogalmazói kinevezést kell szerezni, és mindeközben készülni kell az ügynevezett jogi szakvizsgára, amely egy mérőföldként említhető minden jogász életében. Önmagában már a fogalmazói munkavégzés is igen összetett, hiszen általában 3 havonta a fogalmazókat a bírósági szervezet különböző szintjein lévő más-más ügyszakokba osztják be és ebben a formában adminisztratív munkát végeznek. Továbbá a fogalmazók járnak el az ügynevezett panasznapokon is, amikor a jogi tanácsra, segítségre szoruló állampolgároknak jogi iránymutatást nyújtanak. Mindemellett a fogalmazóknak folyamatosan, időszakonként vizsga keretén belül számot kell adniuk a tudásukról, ami azt jelenti, hogy a munkavégzés mellett tanulási feladatokat is el kell látniuk. Továbbá 2006 óta már országos képzéseken is részt kell venniük. Ezen 3 év gyakorlatban töltött idő után nyílik meg a lehetőség az előbbieken említett vizsga sikeres abszolválásához. Ezek után a következő lépcsőfok a titkári állás, amelynek legalább 1 éves betöltésével már megnyílik a lehetőség a bírói kinevezésre, vagyis arra, hogy meg lehet pályázni a bírói állást. A titkárokra már sokkal több felelősség hárul, mint a fogalmazókra, hiszen bizonyos ügyekben aláírási joggal is rendelkeznek. A bírói állás betöltésére vonatkozó pályázatot az Országos Bírósági Hivatal elnöke írja ki, amely a bíróságok hivatalos lapjában, valamint a bíróságok központi internetes honlapján bárki számára elérhető. Ez a nyilvánosság azért nagyon fontos, mert így megteremti az esélyegyenlőséget. Az eljárásjogi szabályokat a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvény¹² részletesen meghatározza. Azt is rögzíti, hogy a leendő bírónak milyen előzetes feltételeknek kell megfelelnie. Ezek a következők: jogi egyetemi diplomával, jogi szakvizsgával kell rendelkeznie, továbbá cselekvőképes, büntetlen előéletű, harmincadik életévét betöltött, magyar állampolgár legyen és érvényes hatósági erkölcsi bizonyítvánnyal rendelkezzen, vagyonnyilatkozatot kell tennie és pályaalalmassági vizsgálaton is részt kell vennie a pályázat benyújtását megelőzően, illetve adott esetekben még nemzetbiztonsági vizsgálaton is át kell esnie, ha feladatköre kapcsán a jogszabály ezt előírja. Emellett kötelezettségei között szerepel a rendszeres, térítésmentes továbbképzésen való részvétel is.¹³ A benyújtott pályázatokat ezután az OBH elnöke vagy adott esetben a Kúria elnöke (akkor, ha maga a Kúria írta ki a pályázatot) bírálja el. Az OBH elnökének a döntést követő előterjesztése alapján a sikeres pályázót a köztársasági elnök nevezi ki bírónak. Ez főszabály szerint időkorláthoz kötött tartamot jelent: eleinte három évre szól, majd egy újabb szakmai alkalmassági vizsgálatot követően pedig határozatlan időre. Kivételesen viszont a törvényben meghatározott feltételek szerint az is előfordulhat a gyakorlatban, hogy az OBH elnökének javaslata alapján már az első kinevezés is határozatlan időre szóljon.¹⁴ A bíróként történő munkavégzés során lehetőség van a további előmenetelre, vagyis arra, hogy a bíró magasabb szintű bíróságokon is dolgozhasson, de ez mindig pályázat útján érhető el. Kivételt képez el alól a Kúria és az OBH elnöki pozíciója, mert ezekben az esetekben az Országgyűlés dönt.

¹¹ BADÓ - NAGY: 2020, 215-218.p.

¹² 2011. évi CLXII. törvény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról

¹³ 2011. évi CLXII. törvény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról 4§ (1) bekezdés.

¹⁴ KRUPPAI SÁRA: Bírónak válni. *Jurátus*. 2020. <https://juratus.elte.hu/birova-valni/>

Az előbbieken bemutatott rendszerkép mellett fontos hangsúlyozni, hogy a bíróvá válás mögött rengeteg tanulás, tapasztalás, kitartás áll, vagyis nem egyszerű bíróvá válni, de egy gyönyörű hivatást rejt magában.

IV. 1. A folyamat mögött rejlő vizsgarendszer, vagyis az egységes fogalmazói versenyvizsga

Az eddig bemutatott szervezeti vázon túl fontos kiemelni, hogy a fogalmazói tisztség betöltéséhez a pályázóknak sikeres fogalmazói vizsgát is kell teljesíteniük. Ezt nevezzük egységes, országos fogalmazói felvételi versenyvizsgarendszernek.¹⁵ Korábban nem volt ilyen versenyvizsga, ezt sok kritika is érte. Mindezek alapján minden fogalmazói munkakörre pályázónak részt kell vennie egy fogalmazói vizsgán. A vizsga egy szóbeli és egy írásbeli vizsgarészből tevődik össze. A vizsga összeállításának feladata a Felvételi Versenyvizsgabizottságot illeti meg, amely kötelezettséget évente kell teljesíteniük.¹⁶ Az írásbeli részben többféle feladat is található: esszékérdések, teszt jellegű kérdések és egy szövegértési feladat. A Bíróság.hu weboldalon típusfeladatsorok is elérhetőek. A tesztes feladatok inkább alapvető, fő kérdéseket tartalmaznak, mint ahogy az alábbi kép¹⁷ is mutatja:

1. Karikázza be a helyes válasz betűjelét!

Az alperes az írásbeli ellenkérelem előterjesztését elmulasztja, milyen határozatot hoz a bíróság?

- a) Fizetési meghagyás
- b) Ítélet
- c) Bírósági meghagyás
- d) Közbenső ítélet
- e) Részítélet

1. ábra: Részlet a 2022 márciusi versenyvizsgából (forrás: Bíróság.hu)

Az esszékérdések¹⁸ esetében pedig kötelezően meg kell válaszolni egy büntetőjogi és egy polgári jogi feladatkérdést is. Ezekből az esszékérdésekből is elérhetőek típusfeladatok a Bíróság.hu weboldalon, amely jelentős segítséget nyújt a felvételi versenyvizsgára készülőknek. Példaként ismételtlen szeretnék egy típuskérdést¹⁹ képpel is bemutatni:

---

¹⁵ 3/2016. (II. 29.) OBH utasítás a bírósági fogalmazók felvételi rendjéről szóló szabályzatról

¹⁶ 3/2016. (II. 29.) OBH utasítás a bírósági fogalmazók felvételi rendjéről szóló szabályzatról
12§

¹⁷ <https://birosag.hu/eletpalya/palyazatok/birosagi-fogalmazoi-palyazatok/birosagi-fogalmazoi-felveteli-altalanos-tudnivalok#2> (utolsó látogatás időpontja: 2023. 11. 19.)

¹⁸ BARNA LILI, JUHÁSZ DOROTTYA, MÁROK SOMA: *Milyen a jó bíró?* Miskolci Jogi Szemle, 13. évf. 1. sz. / 2018. 92-93.p.

¹⁹ <https://birosag.hu/eletpalya/palyazatok/birosagi-fogalmazoi-palyazatok/birosagi-fogalmazoi-felveteli-altalanos-tudnivalok#2> (utolsó látogatás időpontja: 2023. 11. 19.)

1/a. Mi a véleménye a korlátozott precedensjogról?

Fejtse ki 1-3 oldal terjedelemben a témával kapcsolatos véleményét.

Ügyeljen a helyesírásra, a szabatosagra, fogalmazástechnikára! Térjen ki az anyagi és eljárásjogi ismereteire, valamint használja általános tájékozottságát az érintett témakörben! Véleményét logikusan, érvekkel alátámasztva fogalmazza meg. A lényegre törekedjen, és tegye meg saját véleményén alapuló javaslatait is!

2. ábra: Részlet a 2022 márciusi versenyvizsgából (forrás: Bírószág.hu)

A szövegértési feladatra nem találunk az említett weboldalon típusfeladatot, de egyértelműen megállapítható, hogy ebben az esetben a vizsgázóknak adott kérdésekre kell minél inkább szakszerűbben válaszolni.

Az írásbeli vizsgarész után kell részt venni a szóbeli vizsgán. Itt is három feladattípusban kell a pályázóknak sikeresen helytállniuk. Mi ez a három feladat? Jogeseti, élethelyzeti és munkahelyi szituációt kell megfelelően megoldaniuk. Személyes vélemény szerint az élethelyzeti feladatok rejtik a legérdekesebb és legsokszínűbb feladatokat. Ezen állításom alátámasztásaként szeretnék egy példakérdést²⁰ bemutatni:

Általános élethelyzet feladatok – Bírószági fogalmazó felvételi vizsga	
Feladat címe	Buli bajok
Instrukció a vizsgázó számára	Fejtse ki, hogy Ön mit tene az alábbi helyzetben és miért!
Az általános élethelyzet részletes leírása	A társasházban szomszédai, - kedves házaspár – egész héten távol vannak. 18 éves fiuk, a héten már harmadszorra hívja el barátait, már este 7 órától zene, hangos nevetés hallatszik át. A korábbi két alkalommal kb. 22 óraker elhalkultak a zajok, de most még 22 óra is után nagyon hangos a zene. Fáradt, reggel korán kell kelnie, másnap fontos feladaton fog dolgozni.

3. ábra: Részlet a 2022 márciusi versenyvizsgából (forrás: Bírószág.hu)

Ezen vizsgarészekhez természetesen időbeliség is kapcsolódik, amit ekként lehet összegezni: az írásbeli részt a pályázati határidőt követő tizenöt napon belül kell megtartani, a szóbeli részt pedig legkésőbb az írásbeli versenyvizsgát követő húsz napon belül.²¹

Tehát azt láthatjuk, hogy napjainkban már egy egységes fogalmazói versenyvizsgarendszer működik, viszont ennek ellenére a megyei bíróságok vezetőinek nem kötelező figyelembe venniük ennek eredményét, vagyis a bírósági vezetők központi szerepet játszanak a kiválasztási folyamatban.

IV. 2. Bíróvá válás joghallgatói szemmel

Tanulmányom tekintetében fontosnak tartom kiemelni, hogy egy joghallgató, esetlegesen egy leendőbeli bíró, aki a kiválasztási folyamatot nem tapasztalta még meg, hogyan vélekedik erről, hogyan képzei el, és hogyan értékeli mindezt. Ennek megfelelően szeretném ismertetni a

²⁰ <https://birosag.hu/eletpalya/palyazatok/birosagi-fogalmazoi-palyazatok/birosagi-fogalmazoi-felveteli-altalanos-tudnivalok#2> (utolsó látogatás időpontja: 2023. 11. 19.)

²¹ 3/2016. (II. 29.) OBH utasítás a bírósági fogalmazók felvételi rendjéről szóló szabályzatról

megkérdezett hallgatótársaim és a saját véleményemet. Legnagyobb arányban olyan válaszok születtek, miszerint a bíróságon csak az úgynevezett „kihaló módszer” keretein belül lehet munkahelyet kapni. A megkérdezettek kisebb százaléka pedig azon a véleményen van, hogy a jó teljesítmény, a tehetség, a sikeres diploma és a kitartás a kulcsa a bírói állásnak. Ebből is az látszódik, hogy sajnos a joghallgatók is régi „legendákat” vesznek figyelembe, mint például a bírák nyugdíjba vonulására történő várakozás. Azt is lényeges kiemelni, hogy nem igazán ismert az a tény, hogy létezik fogalmazói versenyvizsga, vagy hogy a fogalmazói kinevezést nem követi rögtön a bírói kinevezés. Tehát ki lehet jelenteni, hogy az általam, a tanulmány keretei között megkérdezett joghallgatók jelentős része nincsenek birtokában a releváns, gyakorlati ismereteknek ebben a témában. Személyes vélemény szerint szükséges lenne a joghallgatókkal jobban megismertetni a bírói hivatást és az ahhoz vezető utat. Ennek esetleges kivitelezési formája lehetne valamilyen szórólap, vagy akár egy előadás is, viszont például Jogász hivatások nevén, akár indulhatna egyetemi kurzus is, amely arról szólna, hogy minden főbb jogász pályát megismerhetnének a hallgatók, lehetőleg mindig egy adott szakmabeli jogász bemutatása révén. Mindez ahhoz vezetne, hogy a joghallgatók releváns információk alapján, már az egyetemi évek alatt megismerhetnék a jogász szakmákat és így sokkal könnyebben tudnának érvényesülni a munkaerőpiacon.

V. A bíróvá válás „rögös útja” gyakorlati síkon keresztül bemutatva

A tanulmányom hitelessége szempontjából nagyon fontosnak tartottam, hogy a bíróvá válás folyamatáról bírók véleményét is megtudhassam. Ez azért lényeges, mert aki bíró, az előbb leírt folyamatokat megtapasztalta és átélte, így relevánsabb információt tud nyújtani a témakörrel, mintha önmagát csak a jogszabályt²² olvassuk el és ismerjük meg. Ezek alapján sikerült beszélgetnem egy bíróval, és sok információval lettem gazdagabb.

Elsődlegesen a fogalmazói versenyvizsgáról beszélgettünk, amely most már kötelező és országos szintű. A bíró úr alapvetően támogatja ezt a vizsgarendszert, mert objektív alapokon nyugszik és ez nagyon fontos, nem enged így teret az önkénynek, viszont kiemelésre került az, hogy itt is találhatóak kisebb mértékben szubjektív elemek, ilyen a meghallgatás is, de ezt a rendszert támogatni kell, hiszen az ügyészek esetében sajnos csak egy személyes meghallgatás van, vagyis ebben az esetben nem lehet objektív elemekről beszélni. Tehát a vegyes rendszerű fogalmazói versenyvizsga elfogadható, mindenképpen egy fejlődést jelent az esélyegyenlőség tekintetében, viszont a bíró úr véleménye szerint a szóbeli meghallgatáson feltett kérdések esetében reformra lenne szükség, és szakmai jellegű kérdéseket kellene feltenni. Ezután arra terelődött a hangsúly, hogy a fogalmazói versenyvizsgát adott esetben meg is lehet kerülni, ha valaki bírósági titkárként kerül a bíróságra. Ez a meghallgatott válaszában pozitív elem, hiszen a bíróságon kívülről érkezőknek is lehetőséget nyújt a bírói pálya lehetséges betöltésére. Mindez ahhoz vezetett az évek folytán, hogy a fogalmazók száma lecsökkent. A bíró úr szerint ez a csökkenés nem a bírósági titkárok miatt alakult ki, hanem a viszonylagosan alacsony fogalmazói bérezés miatt, vagyis mindenképpen szükséges lenne az anyagi javak megemelésére, hiszen a fogalmazói pályától sok joghallgatót az alacsony fizetés tart vissza, pedig a bíróságon remek lehetőség nyílik a fejlődésre és a fogalmazók szakszerű felkészítésben vehetnek részt a jogi szakvizsga tekintetében. Sajnos sok esetben viszont az alacsony fizetés nem teszi lehetővé a fogalmazói munkavégzést, hanem jövedelmezőbb munkalehetőségek közül választanak a hallgatók. Továbbá a fizetésemelésre nem csak itt, hanem az egész bírósági szervezetrendszerben szükség lenne, hiszen arra, aki ebben a rendszerben dolgozik, rendkívül szigorú összeférhetlenségi szabályok vonatkoznak és ezáltal szinte lehetetlen másodállást keresni az anyagi terhek csökkentése reményében. Ezzel szemben például egy ügyvéd esetében nem állnak fent ilyen szigorú összeférhetlenségi előírások, és egy ügyvéd lehet vállalkozó is,

---

²² 3/2016. (II. 29.) OBH utasítás a bírósági fogalmazók felvételi rendjéről szóló szabályzatról

de egy bíró nem. A továbbiakban a bírói pozíció betöltése került a középpontba. A bíró úr ezzel kapcsolatosan azt emelte ki, hogy kicsit szubjektívizálni kellene a bíróválasztást, mert jelenleg az objektív elemek nagyon nagy mértékben erőfölényben vannak, például egy járásbírói bírói pozíció kapcsán csupán 10 szubjektív pont szerezhető, az összes többi pont objektív alapú. Ez ahhoz vezet, hogy egy külső pályázó adott esetben könnyedén meg tud előzni egy viszonylag régebbi idő óta a bírósági szervezetrendszerben dolgozó másik jelöltet. Vagyis a bírói testületek véleményének, mint szubjektív elemnek sokkal nagyobb teret kellene engedni, ugyanakkor a jelenlegi rendszerben is megvan arra a lehetőség, hogy a köztársasági elnök az OBH elnökének javaslatára ne a rangsorban az első helyen lévő jelöltet nevezze ki, hanem megcserélje a sorrendet, de ehhez kellő indokolásra van szükség. Tehát így is lehetőség van a külső jelentkezők hátrányára a bírósági szervezetben dolgozók kinevezésére, de mindenképpen szükség lenne a több szubjektív elemre. A bírósági vezetők esetében pedig már csak szubjektív elem van, hiszen ebben az esetben az adott vezetői szintnek megfelelően véleményező testületek nyilvánítanak véleményt és ezek alapján hozza meg döntését a kinevezésre jogosult. Ebben az esetben viszont mindenképpen pozitív a szubjektív elemek nagy száma, mert a bírósági vezetők kapcsán nem ítélező funkcióról van szó, hanem egy igazgatási feladatkörrel. Összességében az mondható el tehát, hogy a bíró úr a kiválasztási rendszer tekintetében a bírói pályázatok viszonylatában mindenképpen megemelné a szubjektív elemeket az előbb ismertetett indokok alapján, illetve eltörölné a 30 éves bírói minimum korhatárt. Ezt a megkövetést az Alaptörvény tartalmazza 2012. január 1-je óta, de az elhangzottak alapján a bíró úr egy 28 éves járásbírói bírót is alkalmasnak lát az ítélezésre. Miért? Azért, mert a jogi egyetem alapvetően öt éves, majd ezt követi egy hároméves gyakorlatban eltöltött idő, amelyet a jogi szakvizsga letétele zár le, vagyis mire eddig eljut valaki legalább már 27 vagy 28 évesnek kell lennie, és ha már így megvan a lehetőség, miért kell még éveket várni, amikor már az adott jelentkező így is alkalmas lenne és tudna felelősségteljes döntéseket hozni, nem beszélve arról, hogy az ügyészek esetében nem is láthatunk ilyen jellegű életkori megkövetést.

Ezután felmerült a kérdés arról, hogy jó döntés volt-e a bírák nyugdíjkorhatárát fokozatosan lecsökkenteni. Alapvetően eredetileg 70 év volt a nyugdíjkorhatár, majd 65 lett, azzal a kiegészítéssel, hogy a női bírók 40 év szolgálati jogviszonyt követően is nyugdíjba vonulhatnak, ami akár így 62 éves kort is jelenthet, de ez nem törvényszerű. Ezek alapján az öregségi nyugdíjkorhatár lett az irányadó.²³ A férfi bírák esetében egységesen 65 év lett a nyugdíjkorhatár, tehát mindenképpen csökkenést lehet tapasztalni az eddig 70 éves korhoz képest. A bíró úr szerint ez egy jó döntés volt, nem kifogásolható, és szerinte nagyon fontos az is, hogy a fiatalok minél hamarabb kapjanak lehetőséget a bírói szék betöltésére. Érdekes tapasztalat, hogy például Lengyelországban mindez nem valósulhatott meg, hiszen az Európai Unió Bírósága az ítéletében kifejezte azt, hogy az említett lengyel szabályozás sérti a bírák elmozdíthatatlanságát és a bírói függetlenség elvét, vagyis ellentétesek az uniós joggal.²⁴ A magyar szabályozás pedig megfelelő, mert nem tartalmaz hátrányos megkülönböztetést, csupán az életkort szabályozza.

Az interjú végén pedig arról kérdeztem a bíró urat, hogy mit tanácsolna azoknak a joghallgatóknak, akik szeretnének bírák lenni. Az erre adott válasz ekként foglalható össze: először is kiemelésre került, hogy akik szeretnének bírák lenni, majd ne lepődjenek meg azon, hogy egy bírónak mennyi adminisztratív feladata van, amely alapvetően nem az ítélezéshez kapcsolódik, másodsorban azt tanácsolta, hogy érdemes a jelentkezőknek magukban már az elején tisztázni, hogy pontosan milyen bírók is szeretnének lenni, tehát hogy közigazgatási, polgári, büntető ügyszakos bíró, vagyis nagyon fontos hogy egy meghatározott irányban alakuljon ki érdeklődés, mert ha valaki később fogalmazó lesz, akkor időszakonként minden

²³ Magyarország Alaptörvénye 26. cikk (2) bekezdés

²⁴ ANGYAL ZOLTÁN: *A bírói nyugdíjkorhatár csökkentése kontra bírói függetlenség elve*. Miskolci Jogi Szemle, 15. évf. 1. Klnsz. / 2020. 9-22.p.

ügyszakban kell majd dolgoznia és nem tud igazán fókuszálni egyikre sem, de ha megvan az elhatározás egy adott irány felé, akkor nem lesz probléma. Illetve a bíróságokon belül is van lehetőség tudományos pályázati lehetőségekre, lehet szakjogász képzéseket elvégezni, tehát minden körülmény adott és biztosított ahhoz, hogy a választott területben elmélyülhessen az adott leendő bíró. Természetesen végső soron kiemelésre került az is, hogy aki szeretne bíró lenni, sose adja fel az álmait akármilyen megpróbáltatásokkal is találkozik, legyen kitartó, hiszen a munkának mindig megtérül a gyümölcse!

Összegzés

Összegzésképpen elmondható, hogy főszabály szerint a bíróvá válás hagyományos folyamata a fogalmazói kinevezéssel kezdődik, majd ezt követi a jogi szakvizsga után a bírósági titkár, végül pedig a bírói állás. Itt is említhetők kivételek, ilyen például az, hogy ki lehet kerülni a fogalmazói szintet akképpen, hogy valaki már bírósági titkárként kerül be a szervezetrendszerbe. Mindenképpen negatívumként lehet említeni az alacsony bérezést és az, hogy a bíróvá választás tekintetében kevés szubjektív elem van, ami miatt a külső pályázók könnyen fölénybe kerülhetnek a már régóta bíróságon dolgozó titkárokkal szemben. Ezekről eltekintve egy viszonylagosan jól működő kiválasztási folyamat van érvényben jelenleg Magyarországon, ami személyes véleményem szerint sok joghallgatót ösztönöz is afelé, hogy a bírói hivatást válassza. Természetesen ennek eléréséig sok nehézséget és akadályt kell legyőzni, de egyik hivatás megszerzése sem egyszerű feladat és sosem szabad feladni azt, hogy az álmaink valóra váljanak. A tanulmányom elején rögzített hipotézisek bebizonyosodtak, vagyis a joghallgatók sokszor nem valós információk birtokában vannak a bírói munkakört tekintve, illetve a kiválasztási rendszernek vannak hibái, de szerencsére nem jelentős mennyiségben. Az egységes, országos fogalmazói versenyvizsga bevezetése előtt sok kritika érte, nem alaptalanul, a rendszert, de a mai hatályos jog alapján már objektívizálódott a rendszerkép, amely megteremtette az esélyegyenlőség elvi alapjait.

Irodalomjegyzék

Szakirodalom:

ANGYAL ZOLTÁN: *A bírói nyugdíjkorhatár csökkentése kontra bírói függetlenség elve*. Miskolci Jogi Szemle, 15. évf. 1. Különszám. / 2020.

BADÓ ATTILA - NAGY ZSOLT: *A magyar jogásztársadalom alapvető jellemzői*. In: Badó Attila (szerk.): *A jogrendszerek világa. Jogi Alapismeretek. Pro Talentis Universitatis Alapítvány*. Szeged, 2020.

BARNA LILI, JUHÁSZ DOROTTYA, MÁROK SOMA: *Milyen a jó bíró?* Miskolci Jogi Szemle, 13. évf. 1. sz. / 2018.

BENCZE MÁTYÁS, BADÓ ATTILA: *A magyar bírósági rendszer hatékonyságát és az ítélkezés színvonalát befolyásoló strukturális és személyi feltételek (2011-2014)*. In: Badó Attila (szerk.): *Jogszociológiai alapismeretek. Pro Talentis Universitatis Alapítvány*. Szeged, 2020.

FLECK ZOLTÁN: *Bírósági szervezetek és alapjogok*. In: Badó Attila (szerk.): *A bírói függetlenség, a tisztességes eljárás és a politika*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011.

FLECK ZOLTÁN: *Bíróságok mérlegen. Igazságszolgáltatásunk újabb tíz éve*. Pallas Kiadó Kft. Budapest, 2008.

<https://birosag.hu/eletpalya/palyazatok/birosagi-fogalmazoi-palyazatok/birosagi-fogalmazoi-felveteli-altalanos-tudnivalok#2> (Utolsó látogatás időpontja: 2023.11.19.)

KOLLÁTH BALÁZS KÁROLY: *A hatalommegosztás elmélete Locke, Montesquieu és Constant szerint*. Miskolci Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, Miskolc 2012.

KRUPPAI SÁRA: *Bíróvá válni*. Jurátus. 2020. <https://juratus.elte.hu/birova-valni/> (Utolsó látogatás időpontja: 2023.11.19.)

MÁTYÁS BENCZE, ATTILA BADÓ: *Quality of justice in Hungary in European context*. <http://real.mtak.hu/74097/1/badbenczefrum.pdf> (Utolsó megtekintés időpontja: 2023.11.19.)

PÉTERVÁRI MÁTÉ: *Az igazságszolgáltatás és a közigazgatás elválasztása járási szinten*. In: *Acta Universitatis Szegediensis: forum : acta juridica et politica*, 2018. https://publicatio.bibl.u-szeged.hu/16401/7/juridpol_forum_008_001_241-253.pdf (Utolsó látogatás időpontja: 2023.11.19.)

PETRÉTEI JÓZSEF – TILK PÉTER: *Magyarország alkotmányjogának alapjai*. Kodifikátor Alapítvány, Pécs, 2014.

PETRÉTEI JÓZSEF: *Hatalommegosztás*. In: Jakab András, Fekete Balázs (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*.

Jogszabályok:

Magyarország Alaptörvénye

2011. évi CLXII. törvény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról

3/2016. (II. 29.) OBH utasítás a bírósági fogalmazók felvételi rendjéről szóló szabályzatról